

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:1971/52

Karar Sayısı:1972/1

Karar günü:3/2/1972

Resmi Gazete tarih/sayı:7.6.1972/14208

İptal dâvasını açan: Millet Meclisinin üye tamsayısının altıda biri tutarındaki üyeleri.

İptal dâvasının konusu: 3/9/1971 günlü, 13945 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa geçici bir madde eklenmesi" hakkındaki 26/8/1971 günlü, 1478 sayılı Kanunun Anayasa'nın genel ilkelerine, 10. ve 12. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüş yine Anayasa'nın değişik 147., değişik 149. ve 150. maddelerine dayanılarak iptali istenilmiştir.

II. YASA METİNLERİ :

1- İptali istenen Kanun :

Anayasa'ya biçim ve esas yönlerinden aykırılığı ileri sürülerek iptali dâva edilen "5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa geçici bir madde eklenmesi" hakkındaki 26/8/1971 günlü, 1478 sayılı Kanun (3/9/1971 günlü, 13945 sayılı Resmî Gazete'de çıkan metne göre) şöyledir :

"Madde 1- 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir :

Geçici Madde- a) 2/8/1960 tarihi ile parlömanter rejimin ilk toplantı tarihi olan 1 Kasım 1961 tarihi arasında 2/8/1960 tarihli ve 42 sayılı Kanun hükümlerine göre emekliye sevk edilmiş bulunan üstsubay ve askerî memurlara bağlanan emekli aylıkları emekliye ayrıldıkları tarih ile bu kanunun yürürlüğe girdiği tarih arasındaki sürenin her üç yılı bir derece yükseltmek ve artan yıllar kademe ilerlemesine sayılmak suretiyle düzeltilir.

b) Bunlardan 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre görev almış olanlara emekli olduklarında bu kanun hükümleri uygulanır.

c) (b) fıkrası dışında kalanların (30) yıldan noksan hizmet süreleri emekliye sevk edildikleri tarihlerdeki görev aylıkları üzerinden ve o tarihlerdeki borçlanma esaslarına göre, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığına borçlandırılır.

Bu borçlanma, ilgililer adına borcun tahakkuk ettirildiği tarihi takiben aybaşından itibaren aylıklarından % 10 kesilmek suretiyle tahsil olunur.

Borçlandırılacak olanların bu sürelerle birlikte hizmet süresi toplamı (30) yılı geçemez.

d) Bunlardan ölenlerin dul ve yetimleri hakkında da yukarıdaki hükümler uygulanır.

e) Bunlara, geçmiş süreler için görev ve emekli aylıkları ile emekli ikramiyesi farkları ödenmez.

Madde 2- Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 3- Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür."

2- Davacının dayandığı Anayasa hükümleri :

1478 sayılı Kanunun Anayasa'ya aykırı olduğu yolundaki iddiayı ve iptal istemini desteklemek üzere davacı tarafından ileri sürülen Anayasa hükümleri aşağıda gösterilmiştir :

"Başlangıç :

..... Türk Milleti;

Bütün fertlerini, kaderde, kıvançta ve tasada ortak, bölünmez bir bütün halinde, daima yüceltmeyi amaç bilen Türk Milliyetçiliğinden hız ve ilham alarak ve;

.....

insan hak ve hürriyetlerini, millî dayanışmayı, sosyal adaleti, ferdin ve toplumun huzur ve refahını gerçekleştirmeyi ve teminat altına almayı mümkün kılacak demokratik hukuk devletim bütün hukukî ve sosyal temelleriyle kurmak için,

..... bu Anayasayı kabul ve ilân eder."

"Madde 10- Herkes kişiliğine bağlı dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir.

Devlet, kişinin temel hak ve hürriyetlerini, fert huzuru, sosyal adalet ve hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşamayacak surette sınırlayan siyasî, iktisadî ve sosyal bütün engelleri kaldırır; insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlar."

"Madde 12- Herkes dil, ırk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din ve mezhep ayrımı gözetilmeksizin, kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz."

Madde 42-

Devlet çalışanların insanca yaşaması ve çalışma hayatının kararlılık içinde gelişmesi için, sosyal, iktisadî ve malî tedbirlerle çalışanları korur ve çalışmayı destekler; işsizliği önleyici tedbirleri alır.

III. İLK İNCELEME :

Anayasa Mahkemesi içtüzüğünün 15. maddesi uyarınca 7/12/1971 gününde Muhittin Taylan, Avni Givda, Fazıl Uluocak, Sait Koçak, Nuri Ülgenalp, Şahap Arıç, İhsan Ecemiş, Recai Seçkin, Halit ZARBUN, Ziya Önel, Kani Vrana, Mustafa Karaoğlu, Muhittin Gürün, Şevket Müftügil ve Ahmet H. Boyacıoğlu'nun katılmalarıyla yapılan ilk inceleme toplantısında şu konular ele alınmış ve aşağıda açıklanacak sonuçlara varılmıştır :

1- Dâva konusu edilen 26/8/1971 günlü, 1478 sayılı Kanunun 3/9/1971 günlü, 13945 sayılı Resmî Gazete'de yayınlandığı; dâva dilekçesinin 27/10/1971 gününde Genel Sekreterlikçe kaleme havale edilerek 1703 sıra ve 1971/52 esas sayısını aldığı ve 22/4/1962 günlü, 44 sayılı Kanunun 26. maddesi uyarınca Anayasa Mahkemesi Genel Sekreterinin dâva dilekçesini kaleme havale ettiği tarihte dâva açılmış sayılacağından Anayasa'nın 150. ve 44 sayılı Kanunun 22. maddelerine göre dâvanın süresi içinde olduğu dâva dilekçesinin başında "iptali isteyenler aşağıda imzalan mevcut Anayasa'nın öngördüğü sayıda milletvekili (Kars Milletvekili Kemal Okyay ve 77 arkadaşı)" diye yazılı bulunduğu; milletvekillerinin adlarının, imzalarının ve seçim çevrelerinin dâva dilekçesinin

Esas Sayısı:1971/52
Karar Sayısı:1972/1

son sayfası olan 7. sayfadan başlayarak beş sayfayı doldurduğu; her imza sayfasının (T. B. M. M. Zatişleri ve Evrak Müdürlüğü) mühürü ile mühürlenip imzalandığı, en son imza sayfasının altında da "imzaların kendilerine ait olduğu tasdik olunur." biçiminde yine (T.B.M.M. Zatişleri ve Evrak Müdürlüğü) mühürü ile mühürlenmiş imzalı bir onama yazısının yer aldığı ve onanlı imzalar toplamının dilekçenin başında, açıklandığı gibi yetmiş sekiz değil yetmiş altı olduğu görülmüştür.

Anayasa'nın 1488 sayılı Yasa ile değişik 149. maddesine göre Yasama Meclislerinden birinin üye tamsayısının en az altıda biri tutarındaki üyeleri Anayasa Mahkemesinde iptal dâvası açabilirler.

Yine Anayasa'nın 67. maddesi uyarınca Millet Meclisinin üye tamsayısı dört yüz elli ve bunun altıda biri tutan yetmiş beştir.

Dâva dilekçesi altında adları ve imzaları bulunan Milletvekilleri (T. B. M. M. Zatişleri ve Evrak Müdürlüğünün onaması uyarınca) seçim çevreleri sırasına göre şunlardır :

Adana : Ali Rıza Güllüoğlu

Emir Postacı

Afyon : Şevki Güler

Süleyman Mutlu

Ali İhsan Ulubahşi

Amasya : Vehbi Meşhur

Ankara : Orhan Birgit

M.Kâzım Coşkun

İbrahim Cüceoğlu

Mustafa Maden

Osman Soğukpınar

Aydın Yalçın

Ferhat Nuri Yıldırım

Şerafettin Yıldırım

Esas Sayısı:1971/52
Karar Sayısı:1972/1

Antalya	:	İhsan Ataöy
Artvin	:	Naci Budak
Aydın	:	Mehmet Çelik
Balıkesir	:	Kemal Erdem
Burdur	:	Ahmet Çiloğlu
Çanakkale	:	Rafet Sezgin
Çankırı	:	Nuri Çelik Vazırcıoğlu
Çorum	:	Cahit Angın
		Yakup Çağlayan
		Kemal Demirer
Denizli:	:	Sami Arş lan
		Fuat Avcı
Diyarbakır	:	Nafiz Yıldırım
Edirne	:	Veli Gülkan
		Cevat Sayın
Erzincan	:	Hasan Çetinkaya
		Sadık Perinçek
Erzurum	:	Sabahattin Aras
		Selçuk Erverdi
		Naci Gacıroğlu
Gaziantep	:	Şinasi Çolakoğlu

Esas Sayısı:1971/52
Karar Sayısı:1972/1

Erdem Ocak

Gümüşhane : Mustafa Karaman

İsparta : Yusuf Uysal

İçel : Hilmi Türkmen

İstanbul : Bahir Ersoy

İzmir : Burhanettin Asutay

Kars : Turgut Artaç

Kemal Okyay

Kastamonu : Mehmet Seydibeyođlu

Kayseri : Enver Turgut

Kırklareli Beyti Arda

Kırşehir : Mustafa Aksoy

Kocaeli : Vehbi Engiz

Konya : İrfan Baran

Mustafa Kubilay İmer

Orhan Okay

Mustafa Üstündađ

Kütahya : Ali Erbek

Manisa : Veli Bakirli

Nevşehir : Hüsamettin Başer

Esat Kıratlıoğlu

Esas Sayısı:1971/52
Karar Sayısı:1972/1

- Niğde : Avni Kavurmacıoğlu
Orhan Vural
- Rize : Basri Albayrak
Sami Kumbasar
- Sakarya : Turgut Boztepe
Hayrettin Uysal
- Samsun : Yaşar Akal
İsmet Yalçiner
- Siirt : Zeki Çeliker
- Sinop : Hilmi Biçer
Fikret Övet
- Tekirdağ : Yılmaz Alpaslan
- Tokat : Hüseyin Abbas
İsmail Hakkı Birler
- Trabzon : Mehmet Arslantürk
Cevat Küçük
- Urfa : Mehmet Aksoy
Bahri Karakeçeli
- Van : Fuat Türkoğlu
- Yozgat : Turgut Nizamoğlu

Dâva dilekçesinin başında adı özellikle açıklanan Kars Milletvekili Kemal Okyay bu durumu dolayısıyla, 44 sayılı Kanununun 25. maddesinin son fıkrası uyarınca kendisine tebligat yapılacak üye

Esas Sayısı:1971/52
Karar Sayısı:1972/1

sayılabileceğinden ve dâva dilekçesindeki imzaların T. B. M. M. Zatişleri ve Evrak Müdürlüğünce onanmış olması yeterli ve geçerli görüldüğü, dilekçede yazılı adlar ve seçim çevreleri ayrıca T. B. M. M. nce çıkartılan Millet Meclisi Albümü ile de karşılaştırılarak uygunluğu saptanmış olduğu için başkaca bir belgeye veya onamaya gerek bulunmadığı gibi esasen 44 sayılı Kanun ve Anayasa Mahkemesi içtüzüğü bu konuda özel bir hüküm de getirmemiş olduğundan 44 sayılı Kanununun 26. maddesine uygun bulunan dâva dilekçesinin eksikliği olmadığı sonucuna varılmıştır.

Nuri Ülgenalp, Şahap Arıç, Kani Vrana, Şevket Müftügil ve Ahmet H. Boyacıoğlu bu görüşe katılmamışlardır.

2- a) Millet Meclisi İdare Amirliğinin 1/12/1971 günlü, 192/14-36544 sayılı yazısına bağlı olarak gelen Ankara Milletvekilleri Kâzım Coşkun ve Mustafa Maden, Çankırı Milletvekili Nuri Çelik Yazıcıoğlu, Erzincan Milletvekilleri Hasan Çetinkaya ve Naci Yıldırım, Gaziantep Milletvekili Erdem Ocak, Kırşehir Milletvekili Cevat Eroğlu, Rize Milletvekili Sami Kumbasar, Samsun Milletvekili İsmet Yalçınar, Urfa Milletvekilleri Mehmet Aksoy ve Bahri Karakeçili'ye ilişkin tek biçim 11 dilekçede aynen (Anayasaya aykırı hükümler taşıdığı iddia edilen 1478 sayılı Kanunun iptali için verilen dilekçeye, sehven imza atmış olmam dolayısıyla muteber addedilemiyerek gerekli işlemin yapılmasını arz ederim.) denilmektedir. Bu dilekçeleri verenlerden Erzincan Milletvekili Naci Yıldırım ve Kırşehir Milletvekili Cevat Eroğlu'nun dâva dilekçesinde adlarının ve imzalarının bulunmadığı saptanmıştır.

b) Ankara Milletvekili Ferhat Nuri Yıldırım'a ilişkin 6/12/1971 günlü dilekçede ise (1478 sayılı Kanunun iptali için dilekçe tanzim etmediği, bu yolda düzenlenen bir dilekçeye imza koymadığı, kanun teklifini yapanlar arasında bulunduğu için iptal dilekçesini imzalamasının mümkün olmadığı, böyle bir imzası varsa bilmeyerek yaptığı ve geri aldığı) ileri sürülmektedir.

c) aa- Söz konusu olan Anayasa'nın 1488 sayılı Yasa ile değişik 149. maddesine dayanılarak açılmış bir iptal dâvasına ilişkin dilekçedir. Bu dilekçeyi imzalayanlar sıradan kimseler değildir. Yasama yetkisini elinde tutan Türkiye Büyük Millet Meclisinin (Anayasa madde 5 ve 63) bir kanadının, Millet Meclisinin üyeleridirler. Kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak, Devletin bütçe ve kesin hesap kanun tasarılarını görüşmek ve kabul etmek, para basılmasına, genel ve özel af ilânına, mahkemelerce verilip kesinleşen ölüm cezalarının yerine getirilmesine karar vermek (Anayasa - değişik madde 64), milletlerarası andlaşmaları uygun bulma (Anayasa - madde 65), savaş hali ilânına, Türk Silâhlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesine veya yabancı silâhlı kuvvetlerin Türkiye'de bulunmasına izin verme (Anayasa - madde 66) Cumhurbaşkanı seçme (Anayasa - madde 95), sıkıyönetim ilânını onama (Anayasa - değişik madde 124) gibi yetkilerle donatılmış Türkiye Büyük Millet Meclisini Cumhuriyet Senatosu ile birlikte oluşturan ve ayrıca Millet Meclisi seçimi yenileme (Anayasa - Mad. de 69), Bakanlar Kuruluna güven oyu verme (Anayasa - madde 103), gensoru (Anayasa - değişik madde 89) gibi konularda da yetkisi bulunan Millet Meclisinin ve bu Meclis üyeliğinin önemi üzerinde söz söylemenin yeri ve gereği yoktur. Bir milletvekilinin imzaladığı belgeyi, hele söz konusu olan bir iptal dâvası dilekçesi ise, bilmemesi veya bir belgeyi bilmeden imzalaması, yahut Anayasa'nın değişik 149 maddesinin kanunların ve Yasama Meclisleri içtüzüklerinin Anayasa'ya uygunluk denetimlerinin sağlanması ereğiyle verdiği bir yetkiyi böylesine önemsememesi hiç bir zaman düşünülemez onun içindir ki dâva dilekçesinin "sehven" veya "bilmiyerek" imzalandığı yolundaki soyut iddianın, yanılmanın niçin ve nasıl olduğunu ayrıntılarıyla ortaya koyacak bir açıklama, başka deyimle olağandışı bir durumun varlığı ile desteklenmedikçe, dinlenme değeri ve böyle bir iddianın üzerinde durulma ve araştırılmasına gidilme gereği yoktur. Şu duruma göre dokuz milletvekilinin dilekçelerindeki "sehven imzalama" ve bir milletvekilinin dilekçesindeki "bilmeyerek imzalama" iddiaları üzerinde, yukarıda tartışılan nitelikleri dolayısıyla, araştırma yapılmasının yeri olmamak gerekir. İki Milletvekilinin ise, yukarıda açıklandığı üzere, zaten dâva dilekçesinde adları geçmemektedir.

Esas Sayısı:1971/52
Karar Sayısı:1972/1

Ankara Milletvekili Ferhat Nuri Yıldırım'ın 1478 sayılı Kanuna ilişkin teklifi verenler arasında olduğu için iptal dâvası dilekçesini imzalamasına olanak bulunmadığı yolunda ayrıca ileri sürdüğü iddiaya gelince; bir kanun teklifini vermiş kimsenin teklif kanunlaştıktan sonra Anayasaya aykırı bulunduğu kuşkusuna düşmesi ve Anayasa'ya uygunluk denetiminden geçmesini istemesi olağan olduğundan böyle bir iddiada delil niteliği görmenin olanağı yoktur.

"Yanılarak imzalama" iddiaları üzerinde araştırma yapılmasına yer olmadığı görüşüne Şahap Arıç, Kani Vrana ve Ahmet H. Boyacıoğlu katılmamışlardır.

ç) Ankara Milletvekili Ferhat Nuri Yıldırım, dilekçesinde, yukarıda belirtildiği üzere, ayrıca "dâva dilekçesinde imzası varsa geri aldığı" da açıklamıştır. Bu açıklama milletvekilinin açılmasına katıldığı iptal dâvasından kendi bakımından vaz geçtiği anlamım taşır.

Anayasa'nın 1488 sayılı Yasa ile değişik 149 uncu maddesinin Yasama Meclislerinden birinin üye tamsayısının en az altıda biri tutarındaki üyelerine tanıdığı Anayasa Mahkemesinde iptal dâvası açma hakkı kanunların ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüklerinin Anayasa'ya uygunluk denetiminin sağlanmasını öngören yollardan biridir ve bundaki kamusal erek ve nitelik ortadadır. Böyle bir dâva bir kez açıldı mı artık ondan vazgeçilemez ve vazgeçme iddiası dinlenenle' Onun içindir ki Ankara Milletvekili Ferhat Nuri Yıldırım'ın "dâva dilekçesindeki imzasını geri aldığı" yolundaki açıklaması üzerinde durmanın yeri ve gereği yoktur.

3- Yukarıda açıklanan nedenlerle geçerli olduğu ve dosyaca eksikliği bulunmadığı sonucuna varılan dâvanın esasının incelenmesi gerekmektedir.

4- Emekli İnkilap Subayları Derneğinin Genel Başkanı imzasiyle verilen ve 26/11/1971 gününde Anayasa Mahkemesi kaydına geçen 18/11/1971 günlü dilekçede; 1478 sayılı Kanuna ilişkin iptal dâvasına dernek mensuplarının muhatap olduğu ileri sürülerek savunma hakkı en geniş biçimde kullanılmak üzere dâva dosyasını incelemelerine izin verilmesi istenmektedir.

Eldeki dâva Anayasa Mahkemelinin görev ve yetkilerinden kanunların Anayasa'ya uygunluk denetimi alanına girmektedir. Anayasa'ya uygunluk denetiminde "taraf" olma ve "savunma" söz konusu bulunmadığından yukarıda özetlenen istemin reddine karar verilmelidir.

5- Yukarıdan beri açıklanan gerekçelerle :

a) Dâva dilekçesinde eksiklik bulunmadığına Nuri Ülgenalp, Şahap Arıç, Kani Vrana, Şevket Müftügil ve Ahmet H. Boyacıoğlu'nun karşı oylarıyla ve oyçokluğu ile,

b) Oniki Milletvekilinin "sehven imzalama" iddiaları üzerinde araştırma yapılmasına yer olmadığına Şahap Arıç, Kani Vrana ve Ahmet H. Boyacıoğlu'nun karşıoylarıyla ve oyçokluğu ile,

c) Yukarıdaki nedenlerle geçerli olduğu sonucuna varılan ve dosyaca eksikliği bulunmayan dâvanın esasının incelenmesine oybirliğiyle,

ç) Emekli İnkilap Subayları Derneği Genel Başkanı imzasiyle verilen 18/11/1971 günlü dilekçedeki istemin reddine oybirliği ile, 7/12/1971 gününde karar verilmiştir.

IV- ESASIN İNCELENMESİ:

Dâvanın esasına ilişkin rapor, dâva dilekçesi, iptali istenen 1478 sayılı Kanun, Anayasa'ya aykırılık iddiasına dayanıklılık eden Anayasa hükümleri; bunlarla ilgili gerekçeler ve başka yasama belgeleri konu ile ilişkisi bulunan öteki metinler okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

1- Dört Milletvekilince verilen dilekçeler :

Esas Sayısı:1971/52
Karar Sayısı:1972/1

Görüşmelerin başında Urfa Milletvekili Mehmet Aksoy, Erzurum Milletvekili Sabahattin Araş, Kayseri Milletvekili Enver Turgut ve Afyon Milletvekili Şevki Güler'in adlarına Anayasa Mahkemesine doğrudan doğruya verilmiş dört dilekçe ele alındı. Bunlardan Mehmet Aksoy'un dilekçesi 11/12/1971, Sabahattin Araş ve Enver Turgut'unukiler 17/12/1971, Şevki Güler'inki 24/12/1971 günlerinde Anayasa Mahkemesi kayıtlarına geçmiş bulunmakta idi.

Mehmet Aksoy adı altında verilen dilekçede 1478 sayılı Kanunun iptali konusunda dilekçe düzenlenmediği, bu yolda düzenlenmiş bir dilekçeye imza konulmadığı ileri sürülerek bu hususun incelenmesi ve dikkate alınması istenmektedir.

Sabahattin Araş ve Enver Turgut adlarına düzenlenen iki dilekçede 1478 sayılı Kanunun iptali için verilen dâva dilekçesine sehven imza atıldığı ileri sürülmüş ve geçerli sayılmaması istenmiştir.

Şevki Güler adı altında verilen yazıda ise 1478 sayılı Kanunun iptali için açılan dâvaya ilişkin dilekçedeki imzanın geri alındığı açıklanmaktadır.

a) Dâvanın esasının incelenmesine karar verildikten sonra gelmiş bulunan söz konusu dört dilekçenin aşağıda da ayrıca açıklanacak niteliklerine göre bunlardaki imzaların dilekçelerde adları belirlenen milletvekillerine ilişkin bulunup bulunmadığının Millet Meclisi Başkanlığından sorulmasına yer olmamak gerekir.

Nuri Ülgenalp, Şahap Arıç, Ahmet Akar, Kani Vrana, Lûtfi Ömerbaş ve Ahmet H. Boyacıoğlu bu görüşe katılmamışlardır.

b) Afyon Milletvekili Şevki Güler'in dâva dilekçesindeki imzasını geri aldığını bildirmesi milletvekilinin açılmasına katıldığı iptal dâvasından vazgeçtiği anlamını taşır. İptal dâvası bir kez açıldıktan sonra ondan vazgeçilemeyeceği ve vazgeçme iddiasının dinlenemeyeceği yukarıda (III-2-c) bölümünde ayrıntılıyla açıklandığı için aynı gerekçenin burada tekrarlanmasının yeri yoktur. Şevki Güler'in vazgeçme dilekçesinin reddine karar verilmelidir.

c) Erzurum Milletvekili Sabahattin Aras ve Kayseri Milletvekili Envar Turgut'un "dâva dilekçesini yanılarak imzalama" iddiaları üzerinde, benzeri iddiaların yukarıda (III-2-c) bölümünde belirtilen niteliğine göre araştırma yapılmasının yeri yoktur.

Şahap Arıç, Ahmet Akar, Kani Vrana, Lûtfi Ömerbaş ve Ahmet H. Boyacıoğlu bu görüşe katılmamışlardır.

ç) Urfa Milletvekili Mehmet Aksoy Millet Meclisi idare Amirliğinin 1/12/1971 günlü, 192/14-36544 sayılı yazısına bağlı olarak gelen dilekçesinde 1478 sayılı Kanunun iptali için açılan dâvaya ilişkin dilekçeyi "sehven" imzaladığını açıkladığı halde bu kez doğrudan doğruya verdiği 10/12/1971 günlü dilekçede dâva dilekçesine imza koymadığını ileri sürmektedir.

Dâva dilekçesini yetmiş altı milletvekili imzalamıştır. Mehmet Aksoy'un yeni iddiası gerçek çıksa bile imza sayısı yetmiş beşe düşecektir. Millet Meclisinin üye tamsayısının altıda biri yetmiş beştir. Demek ki bu durumda dahi milletvekillerinince açılan bir iptal dâvasının geçerli olabilmesi için Anayasanın değişik 149. maddesinin şart koştuğu yeter sayı bozulmamış olacak, başka deyimle Aksoy'un iddiası sonucu etkileyemeyecektir. Şu duruma göre iddia üzerinde araştırma yapılmasına yer yoktur.

Nuri Ülgenalp, Şahap Arıç, Ahmet Akar, Kani Vrana, Lûtfi Ömerbaş ve Ahmet H. Boyacıoğlu bu görüşe katılmamışlardır.

d) Böylece, yukarıki açıklamalara göre :

aa) Afyon Milletvekili Şevki Güler, Kayseri Milletvekili Enver Turgut, Erzurum Milletvekili Sabahattin Aras, Urfa Milletvekili Mehmet Aksoy adlarını taşıyan ve Anayasa Mahkemesine doğrudan doğruya verilen dilekçelerdeki imzaların bu kimselere ait bulunup bulunmadığının Millet Meclisi Başkanlığından sorulmasına yer olmadığına Nuri Ülgenalp, Şahap Arıç, Ahmet Akar, Kani Vrana, Lûtfi Ömerbaş ve Ahmet H. Boyacıoğlu'nun karşı oylarıyla ve oyçokluğu ile;

bb) Dâva açıldıktan sonra vazgeçme bildirisi geçerli olamayacağından Şevki Güler imzalı dilekçenin reddine oybirliğiyle,

cc) "Sehven imzalama" iddiaları üzerinde, araştırma yapılmasına yer olmadığına Şahap Arıç, Ahmet Akar, Kani Vrana, Lûtfi Ömerbaş ve Ahmet H. Boyacıoğlu'nun karşı oylarıyla ve oyçokluğu ile;

çç) Mehmet Aksoy'un iddiası üzerinde, sonuca etkili bulunmadığından, araştırma yapılmasına yer olmadığına Nuri Ülgenalp, Şahap Arıç, Ahmet Akar, Kani Vrana, Lûtfi Ömerbaş ve Ahmet H. Boyacıoğlu'nun karşı oylarıyla ve oyçokluğu ile;

3/2/1972 gününde karar verildikten sonra Anayasa'ya aykırılık iddialarının incelenmesine geçildi :

2- 1478 sayılı Kanunun biçim yönünden Anayasa'ya aykırı olduğu iddiası :

Davacı, 1478 sayılı Kanuna ilişkin teklifin Millet Meclisinin 151. birleşiminde oylanmasında usulsüzlük olduğunu ileri sürmekte; bu durumu ve teklifin Cumhuriyet Senatosunda yapıldığı gibi açık oya sunulmamış bulunmasını biçim yönünden Anayasa'ya aykırılık nedeni olarak göstermektedir.

Millet Meclisi Tutanak Dergisinin 19/8/1971 günlü 151. birleşime ilişkin bölümünün (Dönem 3 - Toplantı 2 - Cilt : 17, Sayfa : 38, 39) incelenmesinde görülen şudur : (Durumu iyice aydınlatığı için Başkanın sözleri aynen alınmıştır.)

"Başkan- Başka söz isteyen' Yok. Bu konuda Meclisimizde ilk tatbikat olmaktadır. Kanunlar Müdürlüğü ile görüştüm. Yani, Meclisçe reddedilmiş Senatoda kabul edilmiş, tekrar Meclise gelmiş ilk mavzudur Ancak, Anayasa'nın bu konudaki, Meclis, Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin yeniden görüşür hükmü, diğer kanunların prosedürünü tatbik eder anlamını taşımaktadır. Bu bakımdan müzakeresini yapmış olduğumuz bu kanun teklifinin tümü üzerindeki müzakereleri bitirmiş oluyoruz. Maddelere geçilmesini oylayacağız. Maddelere geçilmesini kabul ederseniz maddeleri tekrar görüşürüz. Başkanlık Divanı bu hükmü bu mahiyette anlıyor ve tatbikatı bu şekilde yapacağız. Maddelere geçilmesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler lütfen işaret buyursunlar. Etmeyenler... Efendim oylar arasında çok yakın bir fark var; o bakımdan Divanda tereddüt hâsil olmuştur. Ayağa kalkmak suretiyle tekrarlıyacağız. Maddelere geçilmesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler lütfen ağaya kalkmak suretiyle işaret buyursunlar. 42 (C.H.P. arka sıralarından 32 sesleri) yanlış sayım varsa tekrar sayarız, efendim. (C.H.P arka sıralarından yeniden sayılıns sesleri) Kabul edenler lütfen ayağa kalkıp işaret buyursun. 41 efendim. Kabul etmeyenler... 39 (C.H.P, arka sıralarında gürültüler) Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir. Efendim, (gürültüler)"

Bundan sonra iki milletvekili kabul etmeyenlerin bir daha sayılmasını istemiş; Başkan "Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir. Çoğunluğunuz varsa 1. maddeyi reddederseniz mesele kalmaz." diyerek maddeyi okutmuş; söz isteyen olmadığı için oylamaya geçmiş; "Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler lütfen işaret..." dediği sırada A.P. sıralarından yedi milletvekili ayağa kalkarak Genel Kurulda çoğunluğun olmadığını ileri sürmüşlerdir. Bu iddia üzerine C.H.P.

Esas Sayısı:1971/52
Karar Sayısı:1972/1

sıralarında şiddetli gürültüler ve "oylama sırasında ekseriyet yok denemez" yollu bağırımlar olmuş; Başkan oylamayı sürdürmek isterken A.P. sıralarından beş milletvekili ayağa kalkarak Genel Kurulda çoğunluğun olmadığını yeniden ileri sürmüşler; Başkan yoklama yapmıyarak "Oylamaya geçileceği sıradan kişi ayağa kalkmak suretiyle ekseriyetin olmadığını beyan etmişlerdir. Zapta geçmiştir. Ekseriyetimiz yoktur." demiş ve birleşimi kapatmıştır.

Kanun teklifi gündemde olduğu halde 25/8/1971 günlü 154 birleşimde Hükümet bulunmadığı için görüşülememiş (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, Dönem 3, Toplantı 2, Cilt : 17, Sayfa 150); 26/8/1971 günlü 155. birleşimde kanun teklifinin 1. maddesiyle ilgili iki öneri reddedildikten sonra 1. madde oylanmış ve Başkan aynen şöyle söylemiştir :

"Bitti efendim, oylamaya geçtik. Maddeyi kabul edenler lütfen işaret etsinler. Muhterem arkadaşlarım; oylarınızın izharında Başkanlık müteredit kalmaktadır. Sarih olarak oylarınızı kullanmanızı rica ederim. Bazı arkadaşlarımızın oylarını göremiyoruz. Kabul etmeyenler." Kabul edilmiştir."

2. ve 3. maddeler ve kanun teklifinin tümü üzerindeki oylama sonuçlarını da Başkan 1. maddede olduğu gibi yalnızca "kabul edilmiştir" diyerek belirtmiş ve en sonunda "Tümü kabul edilmiştir, teklif kanunlaşmıştır." yolunda bir açıklamada bulunmuştur. (Aynı dergi, aynı cilt: sayfa: 214, 215).

Görülüyor ki dâva konusu kanuna ilişkin teklifin maddelerine geçilmesi için Millet Meclisi Genel Kurulunun 19/8/1971 günlü 151. birleşiminde yapılan oylamaya seksen kişi katılmış ve 41 milletvekili olumlu yönde oy kullanmıştır. Anayasa'nın 86. maddesine göre her Meclis üye tamsayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve Anayasa'da başkaca hüküm yoksa toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir. Millet Meclisinin üye tamsayısı dört yüz ellidir (Anayasa - madde 67) Bu tamsayıya göre çoğunluğun var sayılması, başka deyimle Meclis Genel Kurulunun toplanabilmesi için iki yüz yirmi altı milletvekilinin hazır bulunmasının; toplantı yetersayısına göre görüşme ve oylama konusunda olumlu karara varılmış sayılabilmesi için de - incelenen işin niteliği bakımından Anayasa'da özel bir hüküm bulunmadığı gözönünde tutuldukta - yüz on dört kabul oyunun gerektiği görülür. 1478 sayılı Kanuna ilişkin teklifin maddelerine geçilmesi yönünde ancak 41 oy, verildiğinden karar yetersayısının sağlanmamış olduğu açıkça ortadadır ve 151. birleşime ilişkin Tutanak Dergisi ile saptanan bu durum üzerinde her hangi bir tartışmanın yeri yoktur.

Sözü geçen oylama "işarî" biçimde olmuştur. Millet Meclisinin kendi içtüzüğü halâ yapılmadığı için toplantı ve çalışmalarında, Anayasa'nın geçici 3. maddesine dayanılarak, hükümleri uygulanmakta olan Türkiye Büyük Millet Meclisinin 27 Ekim 1957 tarihinden önce yürürlükteki içtüzüğünün 131 ve 132. maddeleri uyarınca "işarî oy" el kaldırmak veya ayağa' kalkmakla verilir. Bu usulde Önce lehte, sonra aleyhte bulunanların oylarına başvurulur. Ondandır sonuç Başkanca Genel Kurula bildirilir. Açık ve gizli oylamalarda yer aldığı halde (aynı içtüzük - madde 137 ve 139) burada "çekinse" liğin sözü edilmemektedir. Bununla birlikte işarî oylamada da çekinse oy verilebileceği kabul edilse dahi ilginin çekinseliğini belirtmesi ve Başkanın oylama sonucunu bildirirken durumu açıklaması gerekir. Bu da tabiatıyla Tutanak Dergisinde görünür. Oylamaya katılmamanın çekinselik sayılması düşünülemez ve savunulamaz.

1478 sayılı Kanuna ilişkin teklifin maddelerine geçilmesinin oylanmasında, Tutanak Dergisine göre ve yukarıda belirtildiği üzere, 41 kabul, 39 red oyu verilmiştir. Çekinse yoktur. Kesin olarak beliren, oylamaya yalnız 80 kişinin katılmış bulunduğuudur. Bu durum oylamaya geçileceği sırada Genel Kurulda toplantı yetersayısının da bulunmadığını gösterir. Genel Kurul salonunda bulunup da oylamaya girmeyen milletvekillerini, böyleleri varsa, yetersayıya katmanın olanağı yoktur. Çünkü milletvekilinin toplantıya katılımı ancak oylamaya girmesiyle hukukî etki ve

Esas Sayısı:1971/52
Karar Sayısı:1972/1

değer kazanır. Kaldı ki Millet Meclisinin toplantı ve çalışmalarında uygulanan İçtüzüğü'nün 137. maddesinde konuya ışık tutabilecek bir hüküm de vardır. Açık oylamanın nasıl yapılacağını gösteren bu maddede "kararın yalnız lehte ve aleyhte bulunanların sayısına göre belli olacağı, çekinselelerin sayısının oy sonucunu etkileyemeyeceği, ancak yetersayıda hesaba katılacağı, iptal edilmiş pusulaların çekinsele oy sayılarak yetersayıya gireceği" yazılıdır. Başka deyimle hüküm, oylama sırasında fiilen bulunsalar bile, oy vermeyenlerin yetersayı hesabına giremeyecekleri ilkesini getirmektedir, ilke gerçi açık oylama maddesinde yer almıştır; ancak bu bakımdan özel bir düzenlemeye bağlanmamış olan "işari oy" çeşidinde de işlenmemesi için bir hukukî neden bulunmadığı ortadadır. Öte yandan oylamanın hemen arkasından önce yedi sonra ayrıca beş milletvekili ayağa kalkarak Genel Kurulda çoğunluğun olmadığını ileri sürmüşler ve Başkan "Ekseriyetimiz yoktur." diyerek birleşimi kapatmıştır. Bu da toplantı salonunun, Başkanın yoklama yapmaksızın çoğunluğunu bulamadığını saptamasını mümkün kılacak bir görünüşte bulunduğunu gösterme bakımından önemlidir.

Yukarıdan beri açıklananlarla varılan sonuç şudur: Dâva konusu Kanuna ilişkin teklifin maddelerine geçilmesi kararı Anayasa'nın 86. maddesine aykırı olarak, Millet Meclisi Genel Kurulunda toplantı ve karar yetersayısı bulunmaksızın verilmiştir. Bu nedenle, hukukî değer ve geçerlikten yoksundur.

Anayasa'nın 85. maddesine göre Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Meclisler çalışmalarını kendi yaptıkları İçtüzüklerin hükümleri uyarınca yürütürler. Yine Anayasa'nın geçici 3. maddesi gereğince Millet Meclisinin toplantı ve çalışmalarında uygulanmakta olan Türkiye Büyük Millet Meclisinin 27 Ekim 1957 tarihinden önce yürürlükteki İçtüzüğü'nün kanunların görüşülmesine ilişkin Sekizinci Babı hükümlerine göre kanun tasarısı ve tekliflerinin önce tümü üzerinde görüşülür (madde 103). Tasarısı veya teklifin tümü üzerindeki görüşmeler bitince bu evrenin maddelere geçilip geçilmemesi üzerinde bir oylama ile kapatılması zorunludur (Madde 105). İçtüzük Kanun tasarısı ve tekliflerinin görüşülmesindeki bu belli başlı iki evreyi birbirinden öyle kesin bir çizgiyle ayırmış ve aradaki geçiş koşuluna öylesine önem vermiştir ki 105 inci maddedeki deyimle "Heyeti Umumiye müzakeresi bittikten sonra maddelere geçilmesi... reye iktiran etmeyen layiha veya teklifin reddedilmiş" olacağını hükme bağlamıştır.

Olayda 1478 sayılı Yasaya ilişkin teklifin maddelerine geçilmesi usulünce kabul edilmeden, başka deyimle teklifin tümü üzerindeki görüşmeler evresi Anayasa'ya ve içtüzüğe uygun bir biçimde kapanmadan ikinci evreye, maddelerin görüşülmesi ve oylanması evresine atlama gibi bir durum oluşmuş bulunmaktadır. Bu durum dâva konusu Kanunu temelsiz ve dayanıksız bırakır. Maddelere geçildikten sonra da bir kanun tasarısı veya teklifin reddedilmesine içtüzükte engel bir hükmün bulunmaması olgusu ileri sürülerek söz konusu kuralın, bir ayrıntı hükmü imişçesine, ihmal edilebileceğini savunmağa, bu kuralın yukarıda açıklanan niteliği elvermez. Maddelerin daha sonra Genel Kurulca kabul edilmiş olmasıyla birinci evre sonundaki eksikliğin düzelmiş ve kapanmış sayılmasına da yine bu nitelik engeldir. Kanunların geçerliliği için zorunlu belli başlı birkaç usul koşulundan biri olan söz konusu kurala uyulmaksızın çıkarılmış bir kanunun akıbetine bu aykırılığın etkisi olmadığı yolunda bir görüş giderek tüm içtüzük kurallarının uygulanıp uygulanmamasını yasama meclislerinin takdirine bırakmaya varır ve Anayasa'nın 85. maddesinin birinci fıkrasının buyurucu hükmünü işlemez duruma getirerek uygulama dışı bırakır. Böyle bir tutumu haklı göstermeye ve hukuk açısından savunmaya olanak yoktur.

Özetlemek gerekirse : Millet Meclisinin 19/8/1971 günlü, 151. birleşiminde 41 oyla 1478 sayılı Yasaya ilişkin teklifin maddelerine geçilmesinin kabul edilmiş sayılması Anayasa'nın 86. ve içtüzüğü'nün 105. maddelerine aykırıdır ve şu durum Kanunun biçim yönünden iptalini gerekli kılar.

Esas Sayısı:1971/52
Karar Sayısı:1972/1

Fazıl Uluocak, İhsan Ecemiş, Ahmet Akar, Halit ZARBUN, Mustafa Karaoğlu, Lûtfi Ömerbaş ve Ahmet H. Boyacıoğlu bu görüşe katılmamışlardır.

3- Öteki aykırılık iddiaları:

Davacı yukarıda özetlenen gerekçesinden de anlaşılacağı üzere şekil ve esas yönünden başka aykırılıklar da ileri sürmüştür. Kanunun biçim yönünden iptali öngörüldüğüne göre bunların incelenmesine artık yer olmamak gerekir.

V- SONUÇ :

1- "5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa geçici bir madde eklenmesi" hakkındaki 26/8/1971 günlü, 1478 sayılı Kanuna ilişkin teklifin maddelerine geçilmesinin Millet Meclisinin 19/8/1971 günlü, 151. birleşiminde 41 oyla, kabul edilmiş sayılması durumunun Anayasaya ve içtüzüğe aykırı bulunduğu ve Kanunun bu nedenle biçim yönünden iptaline Fazıl Uluocak, İhsan Ecemiş, Ahmet Akar, Halit ZARBUN, Mustafa Karaoğlu, Lûtfi Ömerbaş Ahmet H. Boyacıoğlu'nun karşı oylarıyla ve oyçokluğu ile,

2- Bu sonuca göre öteki aykırılık iddialarının incelenmesine yer olmadığına oybirliğiyle,

3/2/1972 gününde karar verildi.

Başkan
Muhittin Gürün

Başkanvekili
Avni Givda

Üye
Fazıl Uluocak

Üye
Nuri Ülgenalp

Üye
Şahap Arıç

Üye
İhsan Ecemiş

Üye
Recai Seçkin

Üye
Ahmet Akar

Üye
Halit ZARBUN

Üye
Ziya Önel

Üye
Kâni Vrana

Üye
Mustafa Karaoğlu

Üye
Muhittin Gürün

Üye
Lûtfi Ömerbaş

Üye
Ahmet H. Boyacıoğlu

KARŞIOY YAZISI

1478 sayılı Kanun teklifinin ilk defa Millet Meclisince red edilmesinden sonra metnin Cumhuriyet senatosunca kabul edilmesi üzerine Anayasanın 92. maddesi uyarınca Millet Meclisinde yeniden Müzakeresi sırasında, 151. birleşimde teklifin tümü hakkındaki görüşmeden sonra maddelere geçilmesinin oylanmasında, Anayasanın 86. maddesine uygun biçimde karar yeter sayısının bulunmadığı anlaşılmakta isede, genel kurulun çoğunluğu tarafından teklifin reddi arzu edilmiş olsaydı bu yoldaki iradesini maddelerin müzakeresi sırasında belli ederek teklifin tümünün reddi sağlanmış olurdu. Halbuki daha sonra 155. birleşimdeki görüşme ve oylama sonucu maddeler müzakere ve kabul edilmiş ve teklif kanunlaşmıştır. Binaenaleyh 151. birleşimde Kanun teklifinin tümünün müzakeresinin bittiğine ve maddelere geçilmesine ilişkin kararı alınmasında şekle ait noksanlığın Kanununun iptalini gerektirir nitelikte bulunmaması hasabile bu sebebe dayanan iptal kararına karşıyım.

Üye

Fazıl Uluocak

Sayın Fazıl Uluocak'ın karşıoy yazısındaki görüşe katılıyorum.

Üye

Halit Zarbun

KARŞIOY YAZISI

1- İki nüshadan ibaret olan dâva dilekçesi 7 sahifedir. 7. sahifenin bir kısmında dâvanın neticesi yazılı olup diğer kısmında; Kars Milletvekilleri Kemal Okyay ve Turgut Artaç, Erzurum Milletvekili Selçuk Elverdi, Konya Milletvekilleri Orhan Okay ve İrfan Baran, İzmir Milletvekili Orhan Asutay, İstanbul Milletvekili Bahir Ersoy, Tokat Milletvekili İsmail Hakkı Birler, Manisa Milletvekili Veli Bakır, Çorum Milletvekili Cahit Angı'nın imzaları vardır.

Dâva dilekçesine, diğer milletvekillerinin imzalarını muhtevi 5 sahifelik kâğıt eklenmiştir; bu kâğıtlara, dâva dilekçesinin mütemmimi oldukları yazılmamış ve dilekçedeki sahife numaraları bunlarda teselsül ettirilmemiş ve 1478 sayılı Kanunun iptali dâvasına ait olduğu yolunda bir şerhde yazılmamıştır.

Şu haliyle sözü geçen kâğıtlar, istenilen her dâva dilekçesine bağlanabilecek şekilde ve vüsuktan arî bulunmaları sebebiyle bu imzaların davaya aidiyetinin kabulü mümkün değildir. Dâva

Esas Sayısı:1971/52
Karar Sayısı:1972/1

dilekçesinin 7. sahifedeki milletvekillerinin imzası ise Anayasanın 149. maddesinde öngörülen milletvekili sayısına ulaşmamaktadır. Dâvanın bu nedenle reddi gerektiği kanısındayım.

2- Dâvanın açılışında dilekçedeki milletvekili imzalarının Büyük Millet Meclisi Zatişleri Müdürlüğünce tasdik edilmek suretiyle tevsiki usul ittihad edilmiş olduğuna göre Mahkemeye doğrudan verilen itiraz dilekçelerindeki imzalarında aynı suretle tevsikinden sonra itirazların incelenmesi gerekir.

Üye

Nuri Ülgenalp

KARŞIOY YAZISI

Anayasanın 149. maddesi uyarınca yasama meclislerinden birinin üye tamsayısının en az altıda biri tutarındaki üyeleri, Anayasa Mahkemesinde, kanunların iptalini dava edebileceklerinden, bu davayı açmış bulunan Milletvekillerinin gerek imzalarının, gerekse kimliklerinin onayının yetkili makam olan Millet Meclisi Başkanlığı kanaliyle yaptırılmak suretiyle davacı adedinin hiç bir tereddüde yer vermiyecek şekilde tespitinin doğru bir sonuca varabilmek için zorunlu olduğu kanısındayım.

Davayı açanlardan bazıları sonradan verdikleri dilekçelerde 1478 sayılı Kanunun iptali için verilen dilekçeye sehven imza atmış olduklarından muteber sayılmamasını istemişler, bazıları bu yolda düzenlenen dilekçeye imza koymadığını, böyle bir imza varsa bilmiyerek yaptığını ve geri aldığını bildirmiş, kimisi de evvela dilekçeye sehven imza koyduğunu bildirdiği halde verdiği diğer bir dilekçede de dâva dilekçesine imza koymadığını bildirmiştir.

Dâvadan sonra verilmiş olan bu dilekçelerdeki iddialar üzerinde araştırma yapılması gerekirdi; zira bu iddiaların doğruluğunun meydana çıkması halinde davacıların, Millet Meclisinin üye tam sayısının en az altıda biri olan 75 rakamından aşağıya düşmesi mümkündür; o takdirde, ortada muteber bir dâvanın mevcudiyeti kabul edilemeyeceğinden çoğunluğun, yukarıda bildirilen hususların araştırılmasına yer olmadığına ve dâvayı açan Milletvekillerinin gerek kimliklerinin, gerekse imzalarının Millet Meclisi Başkanlığından sorulması gerekmediğine, dair olan kararlarına karşıyım.

Üye

Şahap Arıç

KARŞIOY YAZISI

26/8/1971 günlü ve 1478 sayılı Kanunun Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülmesi sırasında, kanun teklifinin tümü üzerindeki görüşme sonunda maddelere geçilmesinin oylanmasında Anayasa'nın 86. maddesinde yazılı karar yeter sayısının gerçekleşmemiş olmasına rağmen maddelere geçilmiş bulunması, maddelere geçilme kararını etkileyen bir durum olsa bile, kanunun iptalini gerektiren nitelikte görülememektedir.

Çünkü:

a- Hukukî işlemlerde şekle ilişkin eksikliklerin işlemin esası ü-zerindeki etkisi olayın özelliğine, o kuralın konuluş sebep ve amacına göre değişir. Bu kurallar esasın sıhhatli ve isabetli gerçekleşmesini, işlemin düzenli yürümesini, tevsik ve tespitini, kolaylığını, ivediliğini sağlamak gibi çeşitli düşüncelerle konulabilir ve etkileri de farklı olur. Olayımızda eksiklik kanun teklifinin kanunlaşmasının tabi olduğu işlemlerden maddelere geçilmesine ilişkin işlemidir. Teklifin tümü üzerindeki görüşme sonunda geçerli bir karara dayanmaksızın maddelerin görüşülmesine geçilmiş olması kanunun iptalini gerektiren nitelikte bir sakatlık teşkil etmez. Çünkü kanun teklifinin maddelerinin görüşülmesine geçilebilmesi için önce tümü üzerinde görüşme yapılarak maddelere geçilmesinin karara bağlanması gerektiğine dair Anayasada bir hüküm ve ilke yoktur. Bu yalnız bir içtüzük hükmüdür. Esasa etkili olmayan içtüzük hükümlerine aykırılığın ise kanunun iptalini gerektirmeyeceği açıktır. Maddelerine geçilmeden önce teklifin tümü üzerindeki görüşme sonunda maddelere geçilmenin oylanmasına ilişkin içtüzük hükmü, niteliği bakımından esasa etkisi olmayan, sadece o kanunda böyle bir kanuna ihtiyaç olup olmadığının ve bu husustaki Meclis temayülünün anlaşılmasına yarayan, kanunun sıhhatli ve isabetli çıkmasını sağlamaktan çok Meclisin çalışmasını kolaylaştıran ve boş yere maddeler üzerinde görüşme yapılmasını önleyen bir hükümdür. Maddelere geçildikten sonrada her maddenin reddi suretile teklifin tümünün reddi imkânı daima mevcut olduğuna göre kesin bir sonucu ve Meclisin iradesi üzerinde önemli bir etkisi yoktur. Bu sebeple de söz konusu şekle aykırılık kanunun iptalini gerektirecek bir nitelik ve ağırlık taşımamaktadır.

b- Öte yandan 151. birleşimde yapılan oylamadaki hatanın etkisi, daha sonra, Millet Meclisinin 155. birleşiminde kanun teklifinin maddeleri ve tümü üzerinde geçen görüşme ve oylamalarla tashihe uğramış ve ortadan kalkmış olduğu da kabul edilebilir.

Bu sebeplerle kanunun şekil yönünden iptali kararma karşıyım.

Üye

İhsan Ecemiş

KARŞIOY YAZISI

I. Dört milletvekilince verilen dilekçelerle ilgili karar :

A- Bu karşıoy yazısının ilişkin bulunduğu 3/2/1972 günlü, 1971/-52 - 1972/1 sayılı Anayasa Mahkemesi kararının IV/1 işaretli bölümünde belirtildiği üzere dâvanın esasının incelenmesi kararlaştırıldıktan sonra Urfa Milletvekili Mehmet Aksoy, Erzurum Milletvekili Sabahattin Aras, Kayseri Milletvekili Enver Turgut ve Afyon Milletvekili Şevki Güler'in adlarına Anayasa Mahkemesine doğrudan doğruya dört dilekçe verilmiştir.

Esas Sayısı:1971/52
Karar Sayısı:1972/1

Mehmet Aksoy adı altında verilen dilekçe 1478 sayılı Kanunun iptali konusunda dilekçe düzenlenmediği, bu yolda düzenlenmiş bir dilekçeye imza konulmadığı ileri sürülerek bu durumun incelenmesi ve dikkate alınması istenmektedir. Sabahattin Araş ve Enver Turgut adlarına düzenlenen iki dilekçede 1478 sayılı Kanunun iptali için verilmiş dâva dilekçesine sehven imza atıldığı ileri sürülmüş ve geçerli sayılmaması istenmiştir. Şevki Güler adı altında verilen yazıda ise 1478 sayılı Kanunun iptali için açılan dâvaya ilişkin dilekçedeki imzanın geri alındığı açıklanmaktadır.

Aşağıda gerekçeleriyle belirteceği üzere dört dilekçe ile ilgili olarak verilen kararın kimi bölümlerinde çoğunluk görüşüne katılmamaktayım. Şöyle ki :

1- Milletvekili Aksoy, Araş, Turgut ve Güler açılmasına katılmış oldukları bir dâvanın geçerliliğine olumsuz etkilerde bulunabilecek iddialar ileri sürmektedirler. Bu dilekçeler resmî bir merciin aracılığı ile gelmiş değildir. Gerçekten bu kişilerce verilmiş olup olmadıkları da tabiatıyla anlaşılammaktadır. Bunların inceleme ve karar konusu olabilecek değerde bulunup bulunmadıkları ancak dilekçelerdeki imzaların orada adları belirlenen Milletvekillerine ilişkin olup olmadığının Millet Meclisi Başkanlığından sorulması sonunda gelecek karşılığa göre saptanabilir. Durum böylece aydınlatılmadan dilekçeler üzerinde herhangi bir işlem yapılmasının ve karar verilmesinin yeri ve olanağı yoktur.

2- Erzurum Milletvekili Sabahattin Araş ve Kayseri Milletvekili Enver Turgut dâva dilekçesini yanılarak imzaladıklarını ileri sürmüşlerdir. Yanılma olayı dâvanın açılmamış sayılmasına yol açabilecek bir nitelikte olabilir. Bunun ortaya çıkarılabilmesi de ancak bir araştırma yapılmasına bağlıdır. Dilekçeleri gönderenler karardaki deyimiyle "yanılmanın niçin ve nasıl olduğunu ayrıntıları ile ortaya koyacak bir açıklama" ya dilekçe de yer verilmesi gerektiğini düşünmemiş olabilirler. Ancak böyle bir tutum hiç bir zaman Anayasa Mahkemesini iddia üzerinde araştırma yapmak ödevinden kurtaramaz ve alıkoymaz.

3- Urfa Milletvekili Mehmet Aksoy dâva dilekçesine imza koymadığını ileri sürmektedir. Bu, dâva dilekçesindeki imzanın kendisinin olmadığını ileri sürmekle birdir. Ortaya atılan büyük önemi, ağırlığı olan bir iddiadır; mutlaka üzerinde araştırma yapılması gerekir. Oysa çoğunluk dâva dilekçesini yetmişaltı Milletvekilinin imzaladığı, Millet Meclisinin üye tam sayısının altıda birinin yetmişbeş olduğu, iddia doğru bile çıksa Milletvekillerce açılan bir iptal dâvasının geçerli olabilmesi için Anayasa'nın değişik 149. maddesinin şart koştuğu, yeter sayının bozulamayacağı böylece Aksoy'un iddiasının sonucu etkilemeyeceği gerekçesiyle araştırma yapılmasına yer görmemiştir.

Bir iddia, araştırmaya değer olup olmadığını, kendi niteliği içinde belli eder. iddianın bir veya bir kaç, az veya çok sayıda oluşunun araştırmanın yapılmasına veya yapılmamasına yol açması düşünülemez. Anayasa Mahkemesinin belirli konularda belirli inceleme yol ve ölçüleri bulunmalıdır. Dâva dilekçesini imzalayanlardan geriye yetmişbeş kişi kalınca araştırmaya yer görmemek, yetmişdört kişi kalınca araştırmaya gitmek hukukça savunulabilir bir yöntem olamaz. Öte yanda yetmişbeş sayısı, dâvanın açılabilmesi için Anayasa'nın öngördüğü en aşağı sayıdır. Bir yanlış sayma sonucu yetmişbeş sayısının daha aşağıya düştüğünün dâva karara bağlandıktan sonra anlaşılması olasılığı her zaman için ayrıca gözönünde bulundurulmak gerekir.

B- SONUÇ :

1971/52 esas sayılı dâvada 3/2/1972 günü esasın incelenmesine bulanmadan önce dört Milletvekilinin dilekçesi ile ilgili olarak verilen kararın (dilekçelerdeki imzaların adları belirlenen Milletvekillerinin olup olmadığının Millet Meclisi Başkanlığından sorulmasına yer bulunmadığına,

Esas Sayısı:1971/52
Karar Sayısı:1972/1

sehven imzalama iddialarıyla Aksoy'un iddiası üzerine araştırma gerektirmediğine) ilişkin bölümlerinde yukarıda açıklanan nedenlerle karşıyım.

II- 1478 sayılı Kanunun biçim yönünden iptali ile ilgili karar :

Dâva konusu 1478 sayılı Kanuna ilişkin teklifin Millet Meclisi Genel Kurulunun 19/8/1971 günlü yüzelli birinci birleşiminde toplanma ve karar yeter sayısı bulunmaksızın, maddelerine geçilmesine karar verildiği ve kararın bu nedenle hukukî değer ve geçerlikten yoksun kaldığı; bu tutumun Millet Meclisinde uygulanmakta olan içtüzüğün 105. maddesine aykırı düştüğü; oysa 105 inci maddenin, uyulmaması halinde ilgili Kanunun biçim yönünden iptalini gerektirecek önem ve ağırlıkta bir biçim kuralı olduğu, aykırılığın dâva konusu yasayı temelsiz ve dayanaksız bıraktığı gerekçesi ile çoğunluk kanunun biçim yönünden iptaline karar vermiştir.

Bilindiği gibi Anayasa Mahkemesi ötedenberi, "İçtüzüklerin biçime Miskin tüm hükümlerinin aynı önem derecesinde bulunduğu düşünülmemeyeceği, bunların arasında Yasama Meclislerince verilen kararın geçerliliği üzerine etkili olabilecek nitelik taşıyanlar bulunduğu gibi ayrıntı sayılabilecek nitelikte olanlardan bulunduğu; ilk kümeye girenlere aykırı tutumun iptal nedenini oluşturacağı, öteki biçim kurallarına uymamanın iptali gerektirmeyeceği; Anayasa'da gösterilmeyen ve yalnız içtüzükte bulunan biçim kuralları arasında böyle bir ayırım yapılması gerektiği, çünkü içtüzüklerdeki biçim kurallarına aşırı bağlılığın Yasama Meclislerinin çalışmalarını gereksizce aksatacağı; İçtüzük hükümlerine aykırı düşen incelemelerden hangilerinin iptal nedeni sayılacağı sorununun uygulanacak İçtüzük hükmünün önemine ve niteliğine göre çözüleceği ve incelemeleri sırasında Anayasa Mahkemesince değerlendirilip saptanacağı" görüşündedir. Sorun Anayasa Mahkemesinin bu oturmuş görüşünün ışığı altında aşağıda tartışılacaktır.

Anayasa'nın geçici 3 üncü maddesi gereğince Millet Meclisinin toplantı ve çalışmalarında uygulanmakta olan Türkiye Büyük Millet Meclisinin 27 Ekim 1957 tarihinden önce yürürlükteki içtüzüğünün 105 inci maddesinde aynen şöyle denilmektedir : "Heyeti umumîye müzakeresi bittikten sonra maddelere geçilmesi reye konur. Reye iktiran etmezse lâyiha veya teklifin reddedilmiş olduğunu reis tebliğ eder."

Madde de bir oylama öngörüldüğüne göre oylama sonucunun olumlu veya olumsuz olması halinde neyi anlatacağının aynı yerde açıklanması tabiidir. Bu maddenin, çoğunluk görüşünde benimsendiği üzere, içtüzüğün kanun tasarısı ve tekliflerinin görüşülmesinde belli başlı iki evre düşünerek bu evreleri birbirinden kesin bir çizgiyle ayırdığının ve geçiş koşuluna büyük önem verdiğinin ifadesi olarak değil, en sonunda red edilmesi olasılığı da bulunan bir kanun tasarısı veya teklifi üzerindeki görüşmeleri boşu boşuna uzatmamak ve arada bir kez bir oy yoklaması yapıp sonuca kısa yoldan varmak ereğini günden bir düzenleme gibi kabul edilmesi, maddenin içtüzüğün öteki hükümleri ile bir arada ele alınmasıyla kavram ve kapsamı büsbütün açıklanan metnine daha uygun düşecektir. Maddelere geçildikten sonra da bir kanun tasarısı veya teklifinin red edilmesine İçtüzükte engel bir hüküm bulunmaması ve uzun yılların uygulamalarında da böyle bir davranışın örnekleriyle karşılaşılması kanun tasarısı veya teklifinin tümü üzerinde yapılan görüşmelerden sonraki oylama koşulunun uyulmaması halinde iptali gerektirmeyecek ayrıntı niteliğinde bir biçim kuralı olduğunu ortaya koymaya yeterli bir vakiadır.

Öte yandan dâva konusu 1478 sayılı Kanuna ilişkin teklifin maddeleri Millet Meclisi Genel Kurulunun 26/8/1971 günlü, 155 inci birleşiminde görüşülmüş; maddeler ve teklifin tümü kabul edilmiştir. Bu görüşme ve oy l ambarın; bir aykırılık ve aksaklık olduğu ileri sürülmediğine göre, usulünce geçtiği ve tamamlandığı anlaşılmaktadır. Bir kanun tasarısı veya teklifinin maddeleri üzerindeki görüşmelerin, tümü üzerindeki görüşmelerden genellikle daha ayrıntılı olmak,bakımından, bir ayırım ve özelliği vardır. Ve bu kapsamı ile tüm üzerindeki görüşmelere

Esas Sayısı:1971/52
Karar Sayısı:1972/1

ilişkin bir eksiklik ve aksaklığı bütünleyip gidereceğinde kuşku yoktur. Dâva konusu kanuna ilişkin teklifin Millet Meclisi Genel Kurulunca geçirdiği evreler bu açıdan gözönünde tutulursa biçimsel eksikliğin esasen etkisiz kalmış olduğu da görülür.

Özetlenecek olursa: Millet Meclisinin 19/8/1971 günlü yüzelli birinci birleşiminde 1478 sayılı Kanuna ilişkin teklifin maddelerine geçilirken sonuç olarak içtüzüğün 105 inci maddesine uyulmama durumuna düşülmüş olması kanunun biçim yönünden iptalini zorunlu kılacak önem ve ağırlıkta bir şekil kuralına aykırılık niteliği taşımamaktadır. Bu yöndeki iddianın red edilmesi ve dâva dilekçesinde ileri sürülen öteki aykırılıkların incelenmesine geçilmesi gerekir.

1971/52 esas sayılı dâvada 1478 sayılı Kanunun biçim yönünden iptaline dair verilen 3/2/1972 günlü, 1972/1 sayılı karara yukarıda açıklanan nedenlerle karşıyım.

Üye

Ahmet Akar

KARŞIOY YAZISI

İptal dâvalarının, yasaların koyduğu biçim koşulları yönünden tam olarak açılması esastır. O halde, bir iptal dâvasında yasaların geçerlilik için koyduğu koşullar arasında yer alan belli sayıdaki yasama meclisleri üyelerinin dilekçeyi imza etmiş veya bu imzalardan çeşitli yenlerden kuşkulu görülenlerin sahiplerine gerçekten ait olup olmadığının kesin bir biçimde saptanması gereklidir. Bundan başka, dâva dilekçesini, çeşitli nedenlerle yanılarak imza etmiş olduklarını ileri sürenlerin, dâva dilekçesini imzalamadaki gerçek iradelerinin bu dâvayı açmaya yönelmiş olup olmadığının da, aynı yolla belli edilmesi zorunludur.

Anayasa Mahkemesine açılmış bulunan iptal dâvalarının vazgeçme ile düşmesi veya geri alınması sözkonusu edilemezse de, yasaların aradığı sayı koşuluna etkili olacak ölçüde bulunmak üzere, bu dâvayı açmaya yönelmiş istemlerde bir yanılma ileri sürüldüğünde, bu yanılmanın gerçek bir nedene dayanıp dayanmadığını ve nedenlerinin de kabul edilebilir olup olmadığını, görünen duruma göre takdir yetkisi Anayasa Mahkemesine ait bulunmaktadır. Bu bakımdan, varlığı ileri sürülüp dâvanın geçerliliğine sayı koşulu yönünden etkili olacak yanılmaların gerçek ve nedenlerinin de kabul edilebilir olup olmadıklarının araştırılması gerekli olmaktadır.

İnceleme sırasında, dilekçedeki imzaları ve dilekçeyi imzalamadaki iradeleri hakkında çeşitli iddiaları bulunanların ileri sürdükleri hususların da, yukarıdaki gerçeklere dayanılarak araştırılıp saptanması, önemli ve kesin bir sonuç doğurmakta olan iptal dâvalarının geçerliliğini belli etme bakımından zorunlu bulunmaktadır.

Bu nedenlerle, 7/12/1971 günlü ilk inceleme kararının a ve b fıkraları ile 3/2/1972 günlü esas hakkındaki kararın l inci bendinin a, c, ç fıkralarına karşıyım.

Üye

KARŞIOY YAZISI

"5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanuna Geçici Bir Madde Eklenmesi" hakkındaki 26/8/1971 günlü; 1478 sayılı Kanuna ilişkin teklifin maddelerine geçilmesinin Millet Meclisinin 19/8/1971 günlü 151 inci birleşiminde 41 oy ile kabul edilmiş olduğu anlaşılmakta ise de Millet Meclisinin daha sonraki 155 inci birleşiminde dâva konusu teklifin Anayasa'nın 86. ve İçtüzüğü'nün 105 inci maddelerine uygun biçimde maddelerinin ve tümünün ayrı ayrı oylanarak kabul edilmiş olduğuna göre 151 inci birleşimindeki oylamayı biçim eksikliği yönünden gidermiş olduğu kanısındayım.

Bu nedenle çoğunluk kararına karşıyım.

Üye

Mustafa
Karaoğlu

KARŞIOY YAZISI

I- İptal dâvasının esasının incelenmesi kararından sonra verilen ve dört milletvekilinin adlarını taşıyan dilekçelerden ikisinde, dâva dilekçesine yanılarak imza atıldığı, birisinde 1478 sayılı Kanunun iptali konusunda bir dilekçe düzenlenmediği ve böyle bir dilekçenin imzalanmadığı, birisinde de dâva dilekçesindeki imzanın geri alındığı açıklanmıştır.

a) Anayasa Mahkemesinin, bu dört dilekçenin içerdiği konular üzerinde inceleme yapıp karar verilmesinin başlıca koşulu bunların altlarında adları yazılı milletvekilleri tarafından düzenlenip Anayasa Mahkemesine verildiklerinin gerçekleşmiş olmasıdır. Bu nedenle, dilekçelerin, kapsadığı istekler üzerinde karar verilmeden önce, bunların adlan geçen milletvekillerine ait olup olmadıklarının Millet Meclisi Başkanlığından sorulması gerekir.

b) Bu koşulun gerçekleştiğinin kabulü halinde de, dâva dilekçesinin yanılarak imzalandığı veya hiç imzalanmadığı yolundaki savların üzerinde araştırma yapılması gerekli bulunmaktadır. Çünkü yanılarak imza etme savı gerçekleştiği takdirde, bu sav sahiplerinin dâva açma iradelerinin yokluğu açığa çıkar ve bu durum, dâva açma yetkisini kökünden etkiler.

Yanılma savında bulunanların milletvekili olmaları, onların savlarının bir araştırma yapılmaksızın reddi için bir neden sayılamaz. Bir savın doğru olup olmadığının saptanmasında, sav sahibinin kişiliği, bir ölçü olarak ele alınamaz. Kaldığı olayda bu kişiler, dâva dilekçesini imzalarken de, yanılma savında bulunurken de milletvekilidirler: bunların kişiliklerinde bir değişiklik olmamıştır. Aynı kişilerin bir girişimlerinde kişiliklerine ağırlık vererek, öteki girişimlerinde bu kişiliklerine yer vermemekteki çelişkiyi de gözden uzak tutmamak gerekir.

Dâva dilekçesini imza etmediğini ileri süren milletvekilinin bu savı üzerinde de araştırma yapılmasında yarar vardır. Bu savın gerçekleşmesi halinde dahi dâva açma yetkisinin var olması, savın incelenmemesini haklı göstermez. Dâvada bir kanunun iptali istenmektedir. "Ben bu kanunun iptali için dâva açmadım." diyerek Anayasa Mahkemesine başvuran milletvekilinin; isteğin dâva açma yetkisine bir etkisi bulunmayacağı gerekçesi ile, bir inceleme yapmaksızın, kanunun iptalini istemiş gibi davacılar arasında bırakmak onun kendi görüşüne göre, kamu karşısındaki durumuna da etki yapar. Ortada kişisel hakka yeğ tutulmasını gerektiren bir kamu yararı da bulunmamaktadır.

H- Millet Meclisinin 19/8/1971 günlü 151. Birleşiminde söz konusu teklifin tümü üzerinde açılan görüşmeler sonunda yapılan oylamada alınan karar geçerli olmadığı halde maddelerin görüşülmesine geçilmiş ve 1. maddenin oylanması sırasında, çoğunluk bulunmadığı ileri sürülünce başkan, genel kurulda çoğunluk olmadığını bildirerek birleşimi kapatmıştır. 155. Birleşimde maddeler ve daha sonra da kanun teklifinin tümü onaylanarak kabul edilmiştir.

151. Birleşimde karar alma yeter sayısının bulunmadığı anlaşılınca başkanlıkça yapılacak işlem, birleşimin kapatılması ve gelecek birleşimde maddelere geçilmesinin yeniden oylanması idi. Başkanlık bu evrede iç tüzüğe aykırı duruma düşmüş yani 155. Birleşimde doğrudan doğruya maddeler üzerinde görüşme açmıştır.

Bir teklifin tümü üzerindeki görüşmelerden sonra, maddelere geçilmesinin oylanması, bir Anayasa kuralı değildir; bu bir içtüzük hükmüdür ve görüşmeler de kolaylığı sağlamak ve zaman kaybını önlemek ereği ile konulmuş bir hükümdür; bu hükme uygun davranılmamış olması, Anayasa hükümlerine aykırılık teşkil etmez ve kanunun iptalini gerektirmez. 155 oturumda maddeler ayrı ayrı oylanmış ve sonunda teklifin tümü oylanarak kabul edilmiş ve böylece meclisin iradesi belli olmuştur. Maddelere geçilmesinin oylanmaması veya oylanmanın yanlış değerlendirilmesi meclisin bu iradesini zedeler nitelikte değildir.

1478 sayılı Kanunun iptaline ilişkin karara bu nedenlerle karşıyım.

Üye

Lûtfi Ömerbaş

KARŞIOY YAZISI

1) Kararda da açıklandığı üzere, dâva dilekçesinde dâvayı açanlar (Kars Milletvekili Kemal Okyay ve 77 arkadaşı - olarak gösterilmiş ise de, dâvayı açanların 78 olmayıp 76 bulunduğu görülmektedir.

Dâva dilekçesi ciddi bir incelemeye tabi tutulduktaki, bu dilekçede noksanlıklar bulunduğu derhal göze çarpmaktadır, örneğin :

a) Dâva dilekçesinin imzalar kısmında, okunamayan bir İmza altında Ankara MV. sözcüğü, keza okunamayan bir imza altında Ankara MV. sözcüğü, Sinop kelimesinin altında okunamayan bir imza yer almaktadır. Bundan başka aynı dilekçenin imzalar kısmında - Erzincan kelimesinden sonra imzaya benzemeyen Sadık Perinçek - yazısı ve bunun altında da - Sami Arslan Denizli MV. - yazılan yer almış ve bu iki yazının arasında bir imzanın bulunduğu görülmüştür. Sadık Perinçek yazısı

Esas Sayısı:1971/52
Karar Sayısı:1972/1

imzaya benzemediğinden mevcut bulunan imza adı geçen milletvekillerinden hangisine ait olursa olsun milletvekillerinden birinin dilekçeyi imzalamadığı zehabı hasıl olmaktadır.

Meclislerin altıda bir oranındaki üyeleri tarafından açılan iptal davalarında, dâva dilekçelerinin düzenleme koşulları 44 sayılı yasada gösterilmemiş ise de, bu dilekçelerin umumî usul kuralları dahilinde tanzim edilmesi ve duraksamaya yer bırakmayacak bir nitelik taşıması Anayasa mahkemesinin yargısal denetimi icabıdır. Bu bakımdan dâvanın hukukî varlığına etki yapacak bu denli bir noksanlık Millet Meclisi albümüne bakılarak giderilemez ve dilekçenin her sahifesinde, T.B.M.M. Zatişleri ve Evrak Müdürlüğünün mührü ve imzasının bulunması dilekçeyi geçerli kılamaz.

Bu bakımdan dâvaya etkisi açık olan noksanlıklar ortada iken dâva dilekçesinde noksanlık olmadığı yolunda verilen çokluk kararına karşıyım.

b) 22/4/1962 günlü, 44 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri hakkındaki Kanununun 21 inci maddesinde, iptal dâvası açmaya yetkili olan makam ve merciler gösterilmiş, 25. maddesiyle de iptal dâvasının açılması ve temsil hususu düzenlenmiştir. 25. maddenin son fıkrasında "Dâva, 21. maddenin 1. fıkrasının 5. bendinde yazılı yasama meclisleri üyeleri tarafından açıldığı takdirde dilekçede, kendilerine mahkemece tebligat yapılmak üzere, en çok iki üyenin gösterilmesi gereklidir." hükmü yer almıştır. Aynı kanunun 26. maddesindeki, Anayasa Mahkemesince tespit edilen noksanlıkların verilen süre içinde giderilmemiş olması halinde dâvanın açılmamış sayılmasına karar verilmesi buyruğu, yasa koyucu tarafından işe verilen önemi, başlı başına ortaya koymağa kâfidir.

Gerçi dâva dilekçesinin başında ismi geçeni bu manada anlamak bir kolaylık olarak düşünülebilir. Yasa hükmü sırf kolaylığı değil, yukarıda açıklandığı biçimde bir düzenleme getirerek, dâva işlemlerinin güvenilirlik içinde cereyan etmesini arzulamaktadır.

Bu bakımdan da dilekçe 25. maddenin son fıkrasına aykırıdır ve nokсандır. Dâva dilekçesinde noksanlık olmadığı yolunda verilen çokluk kararına bu nedenle de karşıyım.

2) Bir kısım milletvekilleri, ilk inceleme evresinde T.B.M.M idare Amirliğinin 1/12/1971 gün, 192/14 sayılı yazısına bağlı olarak dilekçeler göndermiş, bazı milletvekilleri de esasın incelenmesi evresinde Anayasa Mahkemesine dilekçe ile başvurmuşlardır.

a) İlk inceleme evresinde T. B. M. M. İdare Amirliği kanalı ile gelen dilekçe'ler "Anayasa'ya aykırı hükümler taşıdığı İddia edilen 1478 sayılı kanunun iptali için verilen dilekçeye, sehven imza etmiş olmam dolayısıyla muteber addedilmiyerek gerekli işlemin yapılması" yolundadır. Keza bu evrede bir milletvekili tarafından 6/12/1971 gününde mahkemeye verilen dilekçe "... kanunun iptali hakkında bir dilekçe tanzim etmedim. Bu yolda düzenlenen bir dilekçeye de imza koymadım. Mezkûr kanun teklifi yapanlar arasındayım. Bu itibarla iptali hakkında imzalamam mümkün değildir. Böyle bir imzanın mevcudiyeti halinde bilmiyerek yapılmıştır. Geri aldığımı arz ederim" şeklindedir.

"Sehven" sözcüğünün lügat anlamı, bilmiyerek, yanılarak manalarını taşır. Bu deyim hukuksal anlamı, müracaat sahiplerinin dilekçeyi imzalarken hataya düştüklerini içerir. Çoğunluk görüşünde isabetle belirtildiği gibi, yasama meclisleri üyelerinin yerine getirdikleri görevlerin önemi ve niteliği üzerinde söz söylemenin yeri ve gereği yoktur ve bu görev ve yetkinin Devlet ve Millet hayatındaki önemi açıktır ve ortadadır.

Ancak bir dâva dilekçesinin, hukukî varlığına ve geçerlilik koşuluna karşı o belgeyi imza edenler tarafından bir itiraz ileri sürütür ve bu iddianın sonucu Anayasa Mahkemesinin yargısal

Esas Sayısı:1971/52
Karar Sayısı:1972/1

denetimine etki yapacak bir nitelik taşırsa, bu takdirde önem kazanan husus, dâva dilekçesini imzalayanların kişilikleri veya ifa edilen görevin ehemmiyeti değil, dava dilekçesinin hukuksal varlığı olmak lâzım gelir. Dâvanın hukukî varlığını bu denli etkileyen iddiaları, bir varsayımdan hareket ederek inceleme dışı bırakmaya olanak yoktur. Böyle iddialar karşısında Anayasa Mahkemesi vaziyetini anlamlı ve iddia soyut bir biçimde de yapılmış olsa üzerine eğilerek bu yolda yapılan başvurular incelenmelidir. Ancak bu yolda yapılan bir incelemeden sonra yanılma veya hata iddialarının davayı etkileyip etkilemediği karara bağlanabilir.

Bu nedenlerle, sehven imzalama iddiaları üzerine araştırma yapılmasına yer olmadığı yolundaki çokluk görüşüne katılmıyorum.

b) Esasın incelenmesi evresinde doğrudan doğruya Anayasa Mahkemesine verilen dilekçelere gelince, bunların önce Millet Meclisi Başkanlığına gönderilerek tevsik işlemi tamamlandıktan ve bu başvuruların dilekçede yazılanlarca yapıldığı belli olduktan sonra, yukarıdaki bentte açıklanan incelemeye tabi tutulması yargısal denetimin doğal bir sonucudur. Bu dilekçeleri işleme ve incelemeye koymayan çokluk görüşüne de karşıyım.

c) Mehmet Aksoy adlı Milletvekili, Millet Meclisi İdare Amirliğinin 1/12/1971 günlü, 192/14 sayılı yazısına bağlı olarak verdiği dilekçeden sonra doğrudan doğruya Anayasa Mahkemesine verdiği 10/12/-1971 günlü dilekçe ile "42 sayılı Kanunla 1960 yılında emekliye sevk edilen binbaşı - albay rütbesindeki subayların emeklilik statülerinin ıslahı için T.B.M. Meclisinden çıkarılan 3/9/1971 günlü ve 1478 sayılı Kanunun iptali hakkında Anayasa Mahkemesinde açılan dâvada benim de imzamin bulunduğu ve davacı milletvekilleri arasında olduğumu öğrendim. Bu kanunun iptali hakkında bir dilekçe tanzim etmediği gibi bu yolda düzenlenen bir dilekçeye de imza koymadım, keyfiyetin incelenerek bu hususun nazarı dikkate alınmasını istemiştir.

Kararda bu husustaki çoğunluk görüşü "Dâva dilekçesini 76 milletvekili imzalamıştır. Mehmet Aksoy'un yeni iddiası gerçek çıksa bile imza sayısı 75 e düşecektir. Millet Meclisinin üye tamsayısının altıda biri yetmiş beştir. "Demekki bu durumda dahi milletvekillerce açılan bir iptal dâvasının geçerli olabilmesi için Anayasanın değişik 149. maddesinin şart koştuğu yeter sayı bozulmamış olacak başka deyimle Aksoy'un iddiası sonucu etkileyemeyecektir. Şu duruma göre iddia üzerinde araştırma yapılmasına yer yoktur." şeklinde ifade olunmuştur.

Oysa Erzincan Milletvekili Sadık Perincek'in dâva dilekçesini imza edip etmediği veya Sadık Perincek yazısının bu üyenin imzası olup olmadığı araştırılmak sızın, çoğunlukça, Sadık Perincek ve Sami Arslan'ın her ikisi de hesaba katılarak dâva dilekçesini 76 Milletvekilinin imzaladıkları kabul edilmiştir. Bu iki Milletvekilinden birinin dâva dilekçesini imzalamadığı anlaşıldığına göre, sayı yetmiş beşe düşmekte ve Mehmet Aksoy'un iddiasının incelenmeme gerekçesi böylece dayanaksız kalmaktadır. Sırf bu hal dahi, bu iddianın Anayasa Mahkemesince incelenmesini zaruri kılmaktadır.

Bu nedenle bu iddianın da incelenmesine karşı olan çokluk görüşüne katılmıyorum.

II- Millet Meclisi Tutanak Dergisinin 19/8/1971 günlü 151. birleşimine ilişkin bölüm (Dönem 3 - Toplantı 2 - Cilt 17) incelendiğinde, Başkanın toplanma yeter sayısının var olduğunu tespit ettikten sonra oturumu açtığı ve Millet Meclisi Genel Kurulunca gündeminde mevcut işlerin görüşüldüğü ve sıracı geldiğinde de dâva konusu işin tümü üzerindeki görüşmeler yapıldığı görülmektedir. Teklifin tümü üzerindeki görüşmeler içtüzük hükümleri çerçevesinde tamamlanmış ve işin bu evresinde içtüzüğün öngördüğü biçimde ve görüşmelerde çoğunluğun olmadığı yolunda bir itirazda da bulunulmamıştır. Aksine çoğunluğun kalmadığı yolundaki itirazlar maddelerin oylaması sırasında yapılmıştır. Durum böyle olunca, Millet Meclisi Genel Kurulunda yapılan teklifin tümü üzerindeki görüşmelerde çoğunluğun, yani toplanma yetersayısının olmadığı ne iddia

Esas Sayısı:1971/52
Karar Sayısı:1972/1

edilebilir ve ne de böyle bir iddia ve kabulün hukuki dayanağı olur. Kaldığı, maddelere geçilmesinde karar yeter sayısının sağlanamamış olması, teklifin tümü üzerindeki görüşmelerde de çoğunluğun bulunmadığını bir varsayım olarak ortaya koyamaz. Başkan, teklifin tümü üzerindeki görüşmelerin bittiğini belirtirken sonra bazı açıklamalarda bulunmuş ve müteakiben de maddelere geçilmesini oylamıştır. İşari olarak yapılan bu oylamada 41 kabul ve 39 red oyu kullanılmış ve Başkan bu oylamayı geçerli addederek maddeler üzerinde görüşme açmak suretiyle Anayasanın 85. maddesine aykırı bir tutum içine girmiştir.

Oysa Başkanın, teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlandıktan sonra maddelere geçilmesi için alınması gereken kararda karar yeter sayısının bulunmadığı, alınan bu kararın bu yüzden geçersiz olduğu ortaya çıktıktan sonra, içtüzüğün 144. maddesini uygulaması, kararın alınmasını ertesi oturuma bırakması gerekirdi. Nitekim içtüzüğün 144. maddesinin 5. fıkrasında "Nisap bulunmadığından rey istihsali mümkün olmazsa müzakere edilen maddenin kararı ertesi celseye bırakılarak ikinci defa reye müracaat olunacağı ruznameye geçirilir" hükmü yer almaktadır. Bu durumda ise, ikinci defa oya başvurulmasında, teklifin tümü üzerindeki görüşmelerin tekrarlanması söz konusu olmayıp yalnız maddelere geçilmesi oya sunulacaktır. Başkanın tutanakta belli edilen tutumu içtüzüğe aykırı düşmüş ve 151. birleşimde maddeler üzerindeki görüşmeler, çoğunluğun kalmadığı yolunda ve usulü dairesinde yapılan itirazlar üzerine tamamlanamamıştır.

155. birleşimde, toplantı yeter sayısının bulunduğu belirtilerek görüşmeler açılmış ve maddeler üzerinde Anayasanın öngördüğü çoğunlukla karar alındıktan sonra teklifin tümü de kabul edilmiştir. Böylece Anayasanın Geçici 3. maddesinde, yenisi yapıncaya kadar uygulanması buyurulan içtüzük hükümlerinden olan 144. maddenin yukarıda belirtilen kuralı dolaylı olarak yerine getirilmiş olmaktadır. Çünkü Millet Meclisi Genel Kurulunun maddeleri reddetmesi veya teklifin tümünü kabul etmemesi suretiyle teklifin reddi de mümkün iken bu birleşimde Anayasanın 85. maddesine uygun olarak alınan kararın olumlu bir şekilde tecelli etmesi, 151. birleşimdeki hatayı giderecek ve şekil yönünden mevcut bulunan sakatlığı izale edecek niteliktedir.

Bu kanaatle, hem toplantı ve hem de karar yeter sayısı olmadığı ve bu yüzden kanunun Anayasaya aykırı düştüğü yolundaki çokluk görüşüne karşıyım.

Üye

Ahmet
Boyyaaoglu